

doubtful /1/, troublesome /1/, wellsuited /1/, odd /1/.

Індекс в дужках вказує на кількість алонімів, за якими *humour* співвідноситься з одноіменною категорією. Ядерні та периферійні маркери категорії гумору визначаються за формулою семантичної дистанції (D) між алонімами $D = 1 - \frac{2q}{A+B}$, в якій q – спільні значення слів-кореляторів, $A + B$ – сума

усіх їх значень. Дистанція між алонімами змінюється залежно від суми спільних значень. Так, при збільшенні спільних значень семантична дистанція між алонімами зменшується. Пор. слова *humour and amusement* $q = 3$, $A = 7$, $B = 5$ (q – *amuse, mind, laughable*).

$$D = 1 - \frac{2 \times 3}{7 + 5} = 1 - \frac{6}{12} = 0,5.$$

І, навпаки, при зменшенні кількості спільних значень семантична дистанція між алонімами зростає. Пор. слова *humour, liquid*, їх $q = 1$ (*liquid*):

$$D = 1 - \frac{2 \times 3}{7 + 1} = 1 - \frac{2}{8} = 0,75.$$

Відсутність спільних значень (q) вказує на семантичне розходження, наприклад, алонімів *humour and puzzling* ($q = 0$). Пор.

$$D = 1 - \frac{1 \times 0}{7 + 1} = 1 - 0 = 1.$$

Виявлення семантичних дистанцій між словами зазначеного поля об'єктивує наявність корпусів ядерних та периферійних алонімів зазначеної категорії.

Ядерні алоніми: *amusing 0,5; funny 0,66; mind 0, 75; liquid 0,75; laughable 0,8; absurd 0,8.*

Периферійні алоніми: *difficult 1; puzzling 1; cheerful 1; remarkable 1; happy 1; unaccustomed 1; unreasonable 1; doubtful 1; queer 1; strange 1.*

До слова *humour* тяжіють алоніми *amusing = 0,5, funny = 0,66, laughable = 0,8, liquid = 0,75, mind = 0,75*. Алонім *liquid* “рідина в крові” нагадує про етимологічні витoki *humour*. Інші алоніми дистантують від домінантної лексеми. Ядерні та периферійні позначення концепту ГУМОР свідчить про те, що гумор – це складне явище, суб'єктивне та сугестивне тлумачення референтів.

Перспективним вважаємо подальше дослідження гумористичного дискурсу – його концептуальних та категоріальних представлень у різних мовах.

Література

1. Кобякова І.К. Креативне конструювання вторинних утворень в англomовному художньому дискурсі: Монографія. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 128 с.

УДК 378.14

КОВАЛЕНКО Н.Л.
(Дніпропетровськ)

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОСТАНДАРТІВ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНИХ ВНЗ

У статті дається загальна характеристика особливостей навчального процесу оволодіння іноземними мовами на сучасному етапі впровадження євростандартів, визначаються цілі і задачі впровадження інноваційних методик оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності. Виділені деякі недоліки традиційної організації процесу навчання та запропоновані заходи щодо оптимізації навчального процесу при вивченні іноземних мов у немовних ВНЗ.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, на політичному, соціально-економічному, науковому та освітньому рівнях, входження її у єдиний європейський простір, безумовно визначають відповідний розвиток системи вищої освіти. У цих умовах саме рівень та якість підготовки кадрів стають найважливішими чинниками та необхідною передумовою ефективного вирішення завдань економічного розвитку держави.

Сьогодні необхідний фахівець “нового типу” – професійно і соціально мобільний, який має глибокі професійні знання за фахом, володіє економічними і правовими знаннями; здатний до творчості, самовдосконалення, готовий до роботи в ринкових умовах праці та до гострої конкуренції.

Вибір Україною курсу на входження в європейський економічний та освітній простір, інтернаціоналізація ділових стосунків у різних сферах діяльності людини підвищує попит на випускників

ВНЗ, які б вільно володіли іноземною мовою і культурою іншомовного спілкування. Це вимагає перебудови навчання іноземним мовам та його методики відповідно до вимог загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій [1–8] підтверджує, що освіта в Україні, як і на всьому світовому просторі, розвивається у напрямку гуманізації, підсилення особистого статусу людини – розширення її прав, свобод, соціальної відповідальності, розкриття її креативного і продуктивного потенціалу.

Відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускник ВНЗ (за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти) має володіти вміннями швидко і вільно висловлюватися іноземними мовами без помітних утруднень, пов'язаних з пошуком засобів вираження у процесі досягнення ними соціальних та професійних цілей. Ми вважаємо, що навчання іншомовної фахової лексики студентів фізкультурних спеціальностей виступає необхідним складником у досягненні головної мети навчання іноземної мови – оволодіння іноземною мовою (насамперед англійською) як засобом фахового спілкування, що є одним із напрямів розвитку сучасної методичної науки, зокрема такого напрямку як “англійська для професійних цілей” (“English for specific Purposes”).

Метою дослідження є загальна характеристика особливостей навчального процесу оволодіння іноземними мовами на сучасному етапі впровадження євростандартів.

Звичайно, на сучасному етапі організації викладання іноземних мов тестування набуває величезного значення і стає дуже популярним на всіх рівнях навчання. Вважається, що широка та об'єктивна система тестування є позитивною рушійною силою сучасної освіти, а також необхідною складовою процесу навчання, яка набула визнання в більшості розвинених країн. Складання та застосування тестів під час вивчення іноземних мов потребують серйозного підходу фахівців, обміну здобутим досвідом та обов'язковим урахуванням професійних особливостей та рівня мовної підготовки аудиторії, що підлягає тестуванню.

Разом з цим, не можна не зважати на те, що іноземна мова у будь-якому закладі освіти вивчається для спілкування в усній та письмовій формах. Тому перебудова навчання іноземним мовам у ВНЗ повинна, на наш погляд, сприяти вдосконаленню навчання видам мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання та письма).

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності звернути увагу фахівців, від яких залежить оптимальна організація успішного навчального процесу, на сьогоденні реалії, а саме на необхідність докорінної зміни існуючого становлення до дисципліни “Іноземна мова” як до другого, невизначеного навчального предмета. Сьогодні всім очевидно – професійна успішність наших випускників прямо залежить від їхнього рівня володіння мовами (грамотне володіння українською мовою, а також російською, що є єдиною мовою міжнаціонального спілкування серед представників країн колишнього СРСР, також стає для багатьох молодих людей суттєвою проблемою).

Цілі і задачі впровадження інноваційних методик оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності. В умовах перебудови вищої освіти на засадах євроінтеграції перед освітянами всіх спеціальностей та спеціалізацій неодмінно постає проблема перебудови процесу навчання, яка потребує систематизованого науково-методичного підходу до підбору навчального матеріалу та його ефективного використання. Ця робота повинна обов'язково враховувати професійні орієнтири (професійна лексика, інтернаціональна лексика, найбільш поширені мовленнєві конструкції, соціальні особливості майбутніх фахівців тощо), які зроблять навчальний процес більш цікавим і вмотивованим. І, як результат, більш успішним.

Усвідомлюючи необхідність формування у студентів системного підходу до аналізу навчального матеріалу, а також прищеплення прагнення і навичок до самонавчання, самовиховання і самовдосконалення, а також, враховуючи особливості навчального процесу фізкультурного інституту, фахівці кафедри іноземних мов ДДФКіС вирішили сфокусувати своє дослідження на організації ефективного навчального процесу в умовах скорочення часу, відведеного на аудиторні заняття за рахунок збільшення самостійної роботи та впровадження дистанційної форми навчання діючих спортсменів.

При складанні власної навчальної методики, що орієнтується на кредитно-модульну систему, ми вважаємо за необхідне:

1. Проаналізувати зміст навчального матеріалу і оцінити його пропорційність та вмотивованість.
2. Мінімізувати кількість матеріалу репродуктивного типу (теоретичний матеріал студенти повинні знайти у довідковій літературі).
3. Перенести на самостійне опрацювання теми, які вважаються такими, що повинні бути відомими з базового курсу загальноосвітньої школи. Водночас необхідно передбачити контроль за

додержанням строків самостійного опрацювання матеріалу, без чого студенти можуть виявити себе невідповідними до сприйняття більш серйозних тем.

4. Укласти стислі методичні вказівки студентам за темами, що виносяться на самостійне опрацювання.

5. Розробити критерій бального оцінювання відповідно до складності та насиченості того чи іншого розділу.

Вимоги, які поставлені до практичних занять, можна сформулювати таким чином: комунікативність, вмотивованість мовленнєвих дій студентів, створення навчально-комунікативних ситуацій трьох рівнів керованості мовленнєвими діями студентів, новизна, культурологічна спрямованість, професійна спрямованість, забезпечення студентів у процесі виконання вправ необхідними вербальними та невербальними опорами.

Технологія навчання, що розробляється, є практичним втіленням запропонованої Міністерством науки та освіти нової Програми викладання іноземних мов з орієнтацією на нові підходи до відбору змісту навчального процесу, формулювання його цілей та євростандарту оцінювання рівня знань.

Сьогодні стає цілком очевидним той факт, що система традиційної організації процесу навчання у вищих спеціалізованих навчальних закладах має низку суттєвих недоліків. Основними з них ми вважаємо відсутність стимулів до регулярної та якісної роботи студентів; недостатню індивідуалізацію процесу навчання; низький рівень самостійної роботи студентів та розвитку їх творчих здібностей.

Навчання іноземної мови у спортивному ВНЗ має свої особливості, пов'язані з необхідністю реалізації принципів професійно-орієнтованого підходу до навчання.

Ознайомившись з дослідженнями проблем використання різноманітних методів та прийомів викладання іноземної мови [8] та проаналізувавши досвід упровадження сучасних комунікативних методів навчання, порівнявши їх з нашими умовами, ми дійшли деяких висновків.

1. Оскільки мова – це перш за все засіб спілкування, одними з основних критеріїв оцінювання рівня володіння іноземними мовами, поряд із знаннями граматики і лексики, повинні бути говоріння, сприйняття на слух, а також техніка читання (від того, наскільки швидко і грамотно буде прочитаний текст, часто залежить успішне вирішення не тільки певних комунікативних завдань, але й професійна запитаність). Рівень володіння цими вміннями, на наш погляд, можливо перевірити тільки при особистісному спілкуванні студента з викладачем, коли на оцінку будуть впливати не тільки рівень теоретичної і практичної підготовленості, але й психологічна готовність студента сприймати та відтворити іноземне мовлення. Для того, щоб знизити суб'єктивізм перевірки ми, слідом за О.Б. Тарнопольським та С.П. Кожушко пропонуємо:

1) проводити оцінювання тільки на основі системи чітко сформульованих критеріїв із запропонованою шкалою балів за кожним з критеріїв. Ці критерії дадуть екзаменатору чіткі орієнтири і, таким чином, внесуть “в суб'єктивну людську оцінювальну систему певний фактор надійності та об'єктивності” [8];

2) “Критерії” повинні бути створені колегіально викладачами і методистами усіх зацікавлених ВНЗ України (і не тільки) спортивної спрямованості. Специфіка наших навчальних закладів диктує, на наш погляд, низку специфічних підходів. Наприклад, мова спортсмена або тренера може (а, можливо, і повинна) не рясніти складними граматичними конструкціями, а бути чіткою та зрозумілою їх колегам з різних країн.

2. Проаналізувавши досвід упровадження сучасних методів навчання іноземним мовам у спеціалізованих ВНЗ, ми вирішили упровадити у навчальний процес власний Навчальний посібник, який буде забезпечувати активізацію можливостей кожного студента, а також сприяти ефективності його індивідуальної та самостійної роботи.

Література

1. Бориско Н.Ф. Общеєвропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов // Иноземні мови. – 2005. – № 1. – С. 8–14.
2. Кухарук О.О. Педагогічні умови формування мотивації вивчення іноземних мов студентами вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації // Нові технології навчання. – 2006. – № 44. – С. 71–77.
3. Медведєв В.А. Особенности кредитно-модульной системы. – К.: Вища освіта, 2007. – С. 284–295.
4. Нагаєв В.М. Організація системи дистанційної підготовки кадрів в умовах кредитно-модульної технології навчання // Методологічні засади дистанційного навчання. – 2005. – С. 33–38.

5. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. – К.: ЦУЛ, 2007.
6. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання. – К.: Вид-во Європейського університету, 2004.
7. Складенко Н.К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмій // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3–7.
8. Гарнопольский О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения английскому языку для делового общения. – К.: Ленвит, 2004. – С. 134–160.

УДК 159.9:37.015.3

КОВАЛЬ І.В.
(Хмельницький)

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК ПРИ НАВЧАННІ ГОВОРІННЮ

Навчання граматичному аспекту говоріння полягає в пріоритеті формування гнучкої системи мовленнєвих граматичних навичок в умовах комунікативно-зумовленого підходу.

Розробка ефективних шляхів формування граматичних навичок говоріння можлива тільки за умови врахування психолого-методичних вимог до змісту навчання та організації учбового процесу. Ці вимоги визначають положення про необхідність: відпрацювання мовленнєвих та мовних навичок; визнання іншомовної мовленнєвої діяльності об'єктом навчання, яка містить в якості інтегральної частини граматичний аспект говоріння; мотивації мовленнєвої поведінки навчуваних, в процесі якої відбувається формування граматичних навичок; руйнування психологічних бар'єрів, які блокують процес навчання; реалізації розвиваючої функції навчання; досягнення продуктивної взаємодії – синергизма – усвідомлюваного та неусвідомлюваного в психічній активності навчуваних; обліку особливостей розвитку психіки та пізнавальної діяльності навчуваних.

Перш за все, потрібно прийняти до уваги ту обставину, що мова, яка є інтегральною частиною думки, не може бути відірвана від перцептивних її компонентів. Кожне іншомовне явище несе в собі рефлекс абсолютного інших перцептивних моментів – дій різного ступеня узагальнення інтенсивності, модальності, котрі і повинні складати сформовану навичку. Цей перцептивний зліпок – рефлекс, який лежить в основі генезису образу, завжди можна виокремити в мовному явищі, опрацювати його в методичних цілях та примусити навчуваних пережити його при семантизації цього явища. Таким чином, разом з іншомовною формою в свідомості навчуваних будується, переживається та оцінюється реконструйований викладачем перцептивний образ предмета або явища, позначений іншомовною формою, причому цей образ майже ніколи не відповідає тому, який позначається словами рідної мови.

Для методики навчання іноземним мовам важливим є те, що мовлення як практичне володіння мовою вимагає свідомої зосередженості на змісті висловлювання. Граматичне оформлення цього змісту відбувається в момент породження мовлення без врахування свідомості.

Успіх формування іншомовної мовленнєвої навички залежить не тільки від того, наскільки повним буде у викладача уявлення про саму навичку, але й від того, наскільки чітко він буде уявляти процес її становлення, тому що вже в сформованій навичці завуальованими є істотні її особливості, які можна розкрити тільки при певному погляді на явище мислення.

В процесі навчання іншомовному мовленню формується і іншомовне мислення, яке представляє собою ряд інокультурних перцептивних образів. Ця вимога особливо проявляється в визначенні І.А. Зимньою [2, с. 27–29], яке вона надала мові як “способу формування та формулювання думки”. Таким чином, процес оптимального формування мовленнєвої навички повинен припускати цілеспрямоване формування як її знакової сторони, так і її образної, перцептивної основи, без чого навичка залишається без притаманного для неї співвідношення з мотивом, що ускладнює розвиток елементарної спонтанності мовлення іноземною мовою.

Важливим є той факт, що під впливом мовленнєвого спілкування у людини формується мовленнєва здібність. Цілеспрямований та планомірний розвиток цієї здібності – одне з методичних завдань, яке походить з концепції мовленнєвої діяльності, в якій приймає участь як свідомість, так і підсвідомість. Мовленнєва діяльність свідомо, так як мовець планує своє висловлювання і оцінює реакцію співбесідника на нього. Але й цей провідний рівень актуального усвідомлення не був би можливим без опори на підсвідомий рівень.